

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

NIMA UCHUN INGLIZ TILI GLOBAL TIL HISOBLANADI

Qo‘qon universiteti Andijon filiali

Iqtisodiyot ta‘lim yo‘nalishi 1-bosqich talabasi

Sayfuddinov Bekhzodbek Oybekjon o‘g‘li

Ilmiy rahbar: Qo‘qon universiteti Andijon filiali

“Xorijiy tillar” kafedrasida o‘qituvchisi:

Jaloldinov Islomiddin Shamsiddin o‘g‘li

Annotatsiya: *Ingliz tili global til bo‘lishiga bir nechta asosiy sabab bor. Avvalo, Buyuk Britaniya davrida juda katta mustamlakachilik imperiyasi bo‘lgan va shu orqali ingliz tili ko‘plab davlatlarga tarqalgan. Keyinchalik AQSh dunyoning eng kuchli iqtisodiy va siyosiy davlatiga aylangan va uning ta‘siri ingliz tilini yanada keng yoygan. Bundan tashqari, ilm-fan, ta‘lim, biznes va internet sohasida ingliz tili eng ko‘p ishlatiladigan til hisoblanadi. Shu sababli u xalqaro muloqot tili bo‘lib qolgan.*

Kalit so‘zlar: *Ingliz tili, global til, xalqaro til, Buyuk Britaniya, mustamlakachilik, AQSh, iqtisodiy kuch, siyosiy ta‘sir, madaniy ta‘sir, ilm-fan, ilmiy tadqiqotlar, texnologiya, innovatsiya, internet, media, kino.*

Annotation: *There are several main reasons why English has become a global language. First, during the British Empire, Britain had a very large colonial empire, which helped spread English to many countries. Later, the United States became one of the most powerful economic and political countries in the world, and its influence further expanded the use of English. In addition, English is the most widely used language in science, education, business, and the internet. Therefore, it has become the main language of international communication.*

Keywords: *English language, global language, international language, United Kingdom, colonialism, United States, USA, economic power, political influence, cultural influence, science, scientific research, technology, innovation, internet, media, cinema.*

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida dunyo tobora o‘zaro bog‘lanib bormoqda va bu jarayonda tillarning o‘rni nihoyatda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ingliz tili hozirgi kunda xalqaro miqyosda eng keng tarqalgan va eng ko‘p qo‘llaniladigan tillardan biri sifatida ajralib turadi. U nafaqat oddiy muloqot vositasi, balki xalqaro siyosat, iqtisodiyot, ilm-fan, ta‘lim, madaniyat va texnologiya sohalarida asosiy aloqa tili bo‘lib xizmat qilmoqda.

Ingliz tilining global tilga aylanishi bir kunning o‘zida yuzaga kelgan jarayon emas, balki uzoq tarixiy davr mobaynida shakllangan murakkab hodisadir. Bunda birinchi navbatda Buyuk Britaniya imperiyasining dunyoning turli hududlariga keng tarqalishi katta

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

rol o‘ynagan. Mustamlakachilik davrida ingliz tili Osiyo, Afrika, Amerika va boshqa mintaqalarga kirib borib, mahalliy tillar bilan bir qatorda qo‘llanila boshlangan. Bu esa uning xalqaro miqyosda keng yoyilishiga asos yaratgan.

Keyinchalik XX asrga kelib Amerika Qo‘shma Shtatlarining jahon miqyosidagi eng yirik iqtisodiy, siyosiy va harbiy kuchga aylanishi ingliz tilining nufuzini yanada oshirdi. AQShning ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar, texnologiyalar hamda global biznesdagi yetakchi o‘rni ingliz tilini xalqaro muloqotning asosiy vositasiga aylantirdi. Bugungi kunda esa deyarli barcha yirik ilmiy maqolalar, xalqaro konferensiyalar va global biznes muzokaralar ingliz tilida olib boriladi.

Shuningdek, internet va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ham ingliz tilining global maqomini mustahkamlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Ko‘pgina veb-saytlar, dasturiy ta‘minotlar, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalarda ingliz tili asosiy til sifatida qo‘llaniladi. Bu esa uni turli millat va madaniyat vakillari uchun umumiy aloqa tiliga aylantiradi. Shu bois, ingliz tilining global til sifatida shakllanish sabablari va uning zamonaviy jamiyatdagi o‘rni va ahamiyatini o‘rganish bugungi kun uchun dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqot ishida ingliz tilining global tilga aylanishiga ta‘sir qilgan asosiy omillar hamda uning xalqaro hayotdagi funksiyalari tahlil qilinadi.

Asosiy qism: Ingliz tilining global tilga aylanishi bir nechta tarixiy va zamonaviy omillar bilan bog‘liq. Bu omillarni alohida ko‘rib chiqish orqali uning dunyoda qanday qilib eng muhim aloqa vositasiga aylanganini yaxshiroq tushunish mumkin.

Birinchi asosiy sabab — Buyuk Britaniya imperiyasining tarixiy ta‘siridir. XVIII–XIX asrlarda Buyuk Britaniya dunyoning juda ko‘p hududlarini mustamlaka qilgan va natijada ingliz tili Osiyo, Afrika, Amerika va Avstraliya kabi qit‘alarga tarqalgan. Mustamlaka qilingan davlatlarda ingliz tili boshqaruv, ta‘lim va rasmiy hujjatlar tili sifatida joriy etilgan. Shu tariqa, u asta-sekin mahalliy aholi hayotiga kirib borgan va xalqaro miqyosda kengayishiga zamin yaratgan.

Ikkinchi muhim omil — Amerika Qo‘shma Shtatlarining dunyodagi yetakchi davlatga aylanishidir. XX asrdan boshlab AQSh iqtisodiy, siyosiy va harbiy jihatdan eng kuchli davlatlardan biri bo‘lib kelmoqda. Bundan tashqari, AQSh ilm-fan va texnologiya sohasida ham yetakchi o‘rinni egallaydi. Ko‘plab yangi kashfiyotlar, innovatsiyalar va dasturiy ta‘minotlar aynan shu davlatda yaratiladi va ular ingliz tilida tarqatiladi. Bu esa ingliz tilining yanada ommalashishiga katta ta‘sir ko‘rsatgan.

Uchinchi omil sifatida ilm-fan va ta‘lim sohasini aytish mumkin. Hozirgi kunda dunyodagi eng nufuzli universitetlar, ilmiy jurnallar va tadqiqot markazlarining aksariyati ingliz tilidan foydalanadi. Ilmiy maqolalarning katta qismi ham ingliz tilida yoziladi, bu esa olimlar va talabalar uchun ingliz tilini bilishni muhim shartga aylantiradi.

To‘rtinchi omil — biznes va iqtisodiyot sohasidagi global aloqa ehtiyoji. Xalqaro kompaniyalar, banklar va savdo tashkilotlari o‘rtasidagi muloqot ko‘pincha ingliz tilida amalga oshiriladi. Bu esa turli millat vakillarini birlashtiruvchi umumiy til sifatida ingliz tilining rolini yanada oshiradi.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

Beshinchi muhim omil — internet va axborot texnologiyalarining rivojlanishidir. Bugungi kunda internetdagi kontentning katta qismi ingliz tilida yaratiladi. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar, dasturlar va raqamli xizmatlar ham ko‘pincha ingliz tiliga asoslangan. Bu esa yoshlar va butun dunyo aholisi orasida ingliz tilini o‘rganishga bo‘lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda.

Shuningdek, kino va musiqa sanoati ham ingliz tilining global tarqalishida katta rol o‘ynaydi. Hollywood filmlari, mashhur qo‘shiqlar va media mahsulotlar butun dunyo bo‘ylab ingliz tilini ommalashtiradi va uni kundalik hayotning bir qismiga aylantiradi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilining global tilga aylanishi birgina sabab bilan emas, balki tarixiy, siyosiy, iqtisodiy va madaniy omillarning uyg‘unlashuvi natijasida yuzaga kelgan murakkab jarayondir. Buyuk Britaniya imperiyasining keng hududlarga tarqalishi ingliz tilining dunyoning turli qit‘alariga kirib borishiga zamin yaratgan bo‘lsa, keyinchalik Amerika Qo‘shma Shtatlarining jahon miqyosida yetakchi davlatga aylanishi bu jarayonni yanada kuchaytirdi. Shuningdek, hozirgi globallashtirish davrida ilm-fan, ta‘lim, texnologiya, internet va biznes sohaslarining tez rivojlanishi ingliz tilining ahamiyatini yanada oshirdi. Bugungi kunda ko‘plab ilmiy maqolalar, xalqaro konferensiyalar, dasturiy ta‘minotlar va global kompaniyalar aynan ingliz tilidan foydalanadi. Bu esa uni dunyodagi eng muhim muloqot vositalaridan biriga aylantirib qo‘ymoqda. Bundan tashqari, kino, musiqa va media sohasining ham ingliz tilini ommalashtirishdagi o‘rni katta. Hollywood filmlari, mashhur qo‘shiqlar va internet kontenti orqali ingliz tili kundalik hayotimizga tobora chuqur kirib bormoqda. Natijada u nafaqat rasmiy sohalarda, balki oddiy hayotda ham keng qo‘llaniladigan tilga aylangan. Shu sababli, ingliz tilini bilish bugungi kunda katta imkoniyatlar eshigini ochadi. U insonning ilmiy salohiyatini oshiradi, xalqaro aloqalarni kengaytiradi va global jamiyatda erkin muloqot qilish imkonini beradi. Kelajakda ham ingliz tilining ahamiyati yanada ortib borishi shubhasiz, chunki u xalqaro hamkorlik va taraqqiyotning asosiy vositalaridan biri bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Crystal, D. *English as a Global Language*. Cambridge University Press, 2003.
2. Crystal, D. *A Little Book of Language*. Yale University Press, 2010.
3. Crystal, D. *Language and the Internet*. Cambridge University Press, 2006.
4. Graddol, D. *The Future of English?* British Council, 2006.
5. McArthur, T. *The Oxford Guide to World English*. Oxford University Press, 2002.
6. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Education Limited, 2015.
7. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press, 2014.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

8. Kachru, B. B. *The Other Tongue: English Across Cultures*. University of Illinois Press, 1992.
9. Jenkins, J. *English as a Lingua Franca: Attitude and Identity*. Oxford University Press, 2007.
10. Seidlhofer, B. *Understanding English as a Lingua Franca*. Oxford University Press, 2011.
11. Swan, M. *Practical English Usage*. Oxford University Press, 2016.
12. Quirk, R., Greenbaum, S. *A University Grammar of English*. Longman, 1990.
13. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge University Press, 2003.
14. Baugh, A. C., Cable, T. *A History of the English Language*. Routledge, 2013.
15. Yule, G. *The Study of Language*. Cambridge University Press, 2017.